

OBSAH

O autorech	XI
Kapitoly a jejich autoři	XIII
Přehled nejdůležitějších zkratk	XV
Úvod	XVII

1. Stát. Základní charakteristika	1
1.1 Stát a znaky státnosti	1
1.2 Identita státu	2
1.3 Historické zdroje moderní státnosti	10
1.4 Formování státu moderního typu	13
1.5 Demokratický a nedemokratický stát: kritéria pro analýzu	18
1.6 Neliberální (nedemokratické) státy: ideová východiska a organizace moci	27
1.7 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	31
2. Suverenita moci a suverenita státu	33
2.1 Pojem suverénní moci	33
2.2 Teoretická východiska	34
2.3 Suverenita státu (vnitřní a vnější)	42
2.4 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	45
3. Stát mezi státy. Globalizace. Evropeizace	47
3.1 Vývoj evropské integrace	53
3.2 Ústavní kontext členství v Evropské unii	58
3.3 Evropeizace	62
3.4 Struktura moci a orgánů v EU. Vztahy mezi orgány	67
3.5 Systém ochrany lidských práv. Listina základních práv EU	72
3.6 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	75
4. Obyvatelstvo, jednotlivec a stát	78
4.1 Obyvatelstvo, lid, národ, občané	78
4.2 Státní občanství	85
4.2.1 Myšlenkové a historické zdroje státního občanství	86
4.2.2 Teoreticko-právní povaha státního občanství a jeho obsah	89
4.2.3 Prameny právní úpravy státního občanství	92
4.2.4 Způsoby nabývání a pozbývání státního občanství	95

4.3	Občanství na nestátní úrovni – občanství územních samosprávných celků a občanství EU	101
4.4	Státní příslušnost právnických osob.	104
4.5	Právní postavení cizinců a apatridů ve státě pobytu	105
4.5.1	Vstup na území státu a jeho opuštění.	105
4.5.2	Azyl a uprchlictví.	106
4.5.3	Typy právního režimu cizinců na území státu pobytu.	108
4.6	Perspektivy obyvatelstva a státního občanství.	109
4.7	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	113
5.	Lidská práva a jejich ochrana	115
5.1	Jednotlivec, společnost, stát	115
5.2	Základní terminologie lidských práv	117
5.3	Zdroje a povaha lidských práv	119
5.4	Historické trendy prosazování ideje lidských práv	123
5.4.1	Od hledání „správného“ k subjektivním právům jednotlivce	124
5.4.2	Od udělení práv po uznání již existujících práv, od listin práv některých po listiny práv všech lidí	125
5.4.3	K postupnému rozšiřování chráněných práv a k rozšíření odpovídajících povinností na straně státu.	126
5.4.4	Ke konstitucionalizaci a později internacionalizaci ochrany práv, propojení trendů	127
5.5	Bližší klasifikace práv	128
5.5.1	Klasifikace podle obsahu práv	128
5.5.2	Klasifikace podle tzv. generací práv	129
5.5.3	Klasifikace podle subjektu práva	129
5.5.4	Klasifikace podle typu povinností	132
5.5.5	Klasifikace podle omezitelnosti práv	134
5.6	Prameny a prostředky ochrany lidských práv	135
5.6.1	Ochrana lidských práv na vnitrostátní úrovni	135
5.6.2	Ochrana lidských práv na mezinárodní úrovni	143
5.7	Metodologie soudního přezkumu zásahů do lidských práv	150
5.8	Vertikální a horizontální účinek lidských práv.	156
5.9	Lidská práva a lidské povinnosti	159
5.9.1	Povinnost odpovídající lidskému právu jiného	160
5.9.2	Povinnosti subjektu lidského práva	161
5.10	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	162

6.	Teorie ústavy. Ústavní a demokratický právní stát	164
6.1	Demokracie	164
6.1.1	Pojem a historie	164
6.1.2	Přímá a nepřímá (reprezentativní) demokracie	167
6.2	Právní stát	172
6.2.1	Pojem a historie	172
6.2.2	Právní stát a demokracie	174
6.2.3	Demokratický právní stát a bránící se demokracie	175
6.3	Ústava, konstitucionalismus a ústavní stát	177
6.3.1	Dělení ústav	180
6.3.2	Funkce ústav, hodnocení ústav a ústavní mezery	184
6.3.3	Přezkum ústavnosti	186
6.3.4	Nezměnitelnost ústav	187
6.4	Zásadní rozhodnutí	192
6.4.1	Marbury vs. Madison (soudní přezkum ústavnosti, hierarchie)	192
6.4.2	Kesavananda Bharati (přelomový rozsudek NS Indie a imanentní omezení změn ústavy – základní struktura ústavy)	193
6.5	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	195
7.	Volby a volební systémy	197
7.1	Principy volebního práva	198
7.1.1	Všeobecnost volebního práva	198
7.1.2	Rovnost volebního práva	202
7.1.3	Přímost volebního práva	208
7.1.4	Tajnost volebního práva	209
7.1.5	Svobodné volby	213
7.2	Volební systémy	215
7.3	Typologie volebních systémů a jejich vliv na stranický systém	216
7.3.1	Většinové volební systémy	219
7.3.2	Poměrné volební systémy	225
7.4	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	233
8.	Politické strany v ústavním systému	236
8.1	Politické strany a jejich postavení ve státě, společnosti a ústavním systému	236
8.2	Systém politických stran	249
8.3	Právní úprava postavení politických stran a jejich institucionalizace	253
8.4	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	257

9. Princip dělby moci. Horizontální struktura moci	259
9.1 Princip dělby moci	259
9.2 Ústavní instituty charakteristické pro rigidní pojetí principu dělby moci	264
9.3 Formy vlády	268
9.3.1 Parlamentní forma vlády	269
9.3.2 Prezidentská forma vlády	274
9.3.3 Poloprezidentská forma vlády	278
9.4 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	283
10. Vertikální struktura a organizace moci	286
10.1 Jednotný stát	286
10.2 Územní samospráva	291
10.3 Formy složených společenství států	295
10.3.1 Konfederace	295
10.3.2 Federace a federalismus	299
10.4 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	307
11. Parlament a moc zákonodárna	309
11.1 Pojem a znaky parlamentu	309
11.2 Pravomoci a funkce parlamentů	313
11.3 Bikameralismus	321
11.4 Organizace a způsob jednání parlamentu	324
11.5 Právní postavení členů parlamentu	327
11.6 Aktuální otázky	331
11.7 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	334
12. Moc výkonná a byrokracie (státní služba)	335
12.1 Moc výkonná	335
12.1.1 Vrcholné orgány moci výkonné a jejich vzájemné vztahy	338
12.1.2 Hlava státu	344
12.1.3 Vláda a její vztah ke správním orgánům	348
12.2 Byrokracie (státní služba)	353
12.2.1 Pojem a historie	353
12.2.2 Soudobá byrokracie	354
12.2.3 Tradiční kariérní model	355
12.2.4 Meritní modely	358
12.2.5 Kritika byrokracie	360
12.3 Shrnutí a náměty k dalším úvahám	361
13. Soudní moc	363
13.1 Soudní moc a spravedlivé rozsouzení	363

13.2	Kdo jsou soudci	367
13.3	Podle čeho soudy a soudci rozhodují	369
13.4	Systém soudů a organizace soudnictví	374
13.5	Podmínky pro výkon soudnictví a správa soudnictví	379
13.6	Princip spravedlivého procesu	380
13.7	Princip nezávislosti soudní moci	383
13.8	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	387
14.	Stát, náboženství a církev	390
14.1	Vývoj vztahu státu a náboženství	390
14.2	Koncepční otázky vztahu státu, církví a náboženských společností	392
14.3	Obecná pravidla pro omezení výkonu náboženské svobody . .	400
14.4	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	405
15.	Soudobý konstitucionalismus	406
15.1	Konstitucionalismus	406
15.2	Paradoxy soudobého konstitucionalismu	410
15.3	Obecné otázky soudobého konstitucionalismu	413
15.4	Shrnutí a náměty k dalším úvahám	417
	Summary	419
	Resumé	422
	Seznam citované literatury	425
	Rejstřík	440